Konstitutionsutskottets betänkande

1979/80:8

med anledning av motion om suppleants tjänstgöring i länsstyrelses styrelse

Motionen

I motionen 1978/79:1692 av Marianne Stålberg m. fl. (s) hemställs "att riksdagen hos regeringen begär skyndsamt förslag till sådana bestämmelser beträffande suppleants tjänstgöring i länsstyrelses styrelse att den vid valtillfället förutsatta proportionella fördelningen av styrelsens sammansättning kan bibehållas även när personlig suppleant är förhindrad tjänstgöra för ledamot". Motionärerna anser det otillfredsställande att de nuvarande bestämmelserna om suppleants tjänstgöring kan leda till att meningsriktningar inte blir företrädda på styrelsens sammanträde på det sätt som förutsattes när valet skedde.

Gällande regler

Enligt lagen (1976:891) om val av ledamöter i länsstyrelses styrelse består en sådan styrelse utöver ordföranden av 14 ledamöter som utses genom val av landstinget. För varje ledamot väljs en suppleant.

Valet av ledamöter skall enligt 42 § länsstyrelseinstruktionen (1971:460) vara proportionellt, om det begärs av minst så många väljande som motsvarar det tal vilket erhålles om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1.

I propositionen 1976/77:19 om förtroendemannastyrelsen i länsstyrelsen anförde föredragande statsrådet att valet av ledamöter, under samma förutsättningar som enligt kommunallagarna gäller för val som förrättas av landsting och kommunfullmäktige, skulle ske enligt lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m. Statsrådet motiverade detta med intresset av att olika politiska meningsriktningar skulle bli företrädda i styrelsen. Med hänvisning till att länsstyrelsen fortfarande skulle vara en statlig myndighet fann han det däremot inte lämpligt att göra bestämmelserna om suppleanter i kommunala och landstingskommunala nämnder eller om inträde av ny ledamot, när ledamot i sådan nämnd avgår, tillämpliga. Suppleanterna för ledamöterna i styrelsen borde därför liksom tidigare vara personliga. Bestämmelserna om proportionella val kunde enligt statsrådet därför inte tillämpas på suppleantvalet.

Pågående utredning

I motionen 1976/77:1001 av Martin Olsson (c) hemställdes att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om rätt till proportionellt val vid kommunfullmäktiges och landstings utseende av ledamöter i statliga och liknande nämnder och styrelser. På förslag av konstitutionsutskottet (KU 1977/78:6) biföll riksdagen motionen (rskr 1977/78:1).

Enligt vad som inhämtats från kommundepartementet har inom departementet utarbetats en promemoria om proportionella val till statliga nämnder m. m. I promemorian behandlas dock inte valet av suppleanter i länsstyrelses styrelse.

Promemorian kommer att skickas på remiss. Proposition i ärendet kan väntas under senare delen av våren 1980.

Utskottet

Länsstyrelsernas styrelser består utöver ordföranden – landshövdingen – av 14 ledamöter som väljs av landstinget. Valet skall vara proportionellt om det begärs av en på visst sätt fastställd minoritet. För varje ledamot utses vidare en personlig suppleant. I motionen framhålls att om både en ledamot och dennes personliga suppleant är förhindrade att närvara helt eller delvis vid ett visst sammanträde kan styrelsens sammansättning komma att avvika från den proportionalitet som förutsattes vid valet. Motionärerna anser detta otillfredsställande och begär att regeringen skyndsamt lämnar förslag till ändrade regler för suppleanternas tjänstgöring.

Även utskottet anser det önskvärt att den sammansättning av länsstyrelses styrelse med avseende på t. ex. olika partiers och länsdelars representation som kommit till uttryck vid valet av ledamöter i så stor utsträckning som möjligt bibehålls vid ledamots frånvaro. Nuvarande regler för suppleanters inträde kan, som påpekas i motionen, leda till att styrelsen får en annan sammansättning än som förutsattes när valet skedde.

Enligt utskottet finns det skäl att se över reglerna om valet av suppleanter och deras inträde i länsstyrelses styrelse. Denna översyn kan lämpligen ske inom ramen för den pågående utredning inom kommundepartementet som på riksdagens begäran undersöker frågan om rätt till proportionellt val vid kommunfullmäktiges och landstings utseende av ledamöter i statliga nämnder m. m. Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

I sammanhanget vill utskottet ta upp frågan om rätten för suppleanter att närvara i länsstyrelsernas styrelser. Med anledning av motioner om suppleants närvarorätt i statliga styrelser uttalade utskottet hösten 1976 (KU 1976/77:11) att även suppleanter borde ha möjlighet att följa styrelsearbetet och hålla sig informerade om verksamheten. Utskottet föreslog att formerna för detta fick närmare utredas av regeringen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr 1976/77:26). Resultatet av detta initiativ blev att regeringen i juni

1977 utfärdade förordningen (1977:625) om information till ersättare i statliga styrelser och nämnder. Av särskilt intresse i detta sammanhang är 3 § i förordningen i vilken det heter:

Där så bedöms lämpligt bör ersättare kallas till sammanträde även när ordinarie ledamot inte har förfall. Denna möjlighet bör särskilt beaktas i det inledande skedet av ersättares förordnande, då ersättare besitter särskild sakkunskap samt då ersättares närvaro av annat skäl är önskvärd men ej nödvändig.

Enligt utskottet bör praxis inom länsstyrelsernas styrelse vid tillämpningen av denna bestämmelse undersökas av regeringen. Med denna undersökning som grund bör regeringen pröva behovet av särskilda regler om suppleanters närvarorätt i länsstyrelsernas styrelser. Detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1692 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande en översyn av reglerna om suppleanters val, inträde och närvarorätt i länsstyrelses styrelse.

Stockholm den 25 oktober 1979

På konstitutionsutskottets vägnar
BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Olle Svensson (s), Per Unckel (m), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Gunnar Bjäck i Värmdö (m), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Kerstin Nilsson (s), Sture Thun (s), Jan Prytz (m), Lahja Exner (s), Esse Petersson (fp) och Bertil Hansson (fp).

GOTAB 62776 Stockholm 1979